

thinktech

STM Teknolojik Düşünce Merkezi Lansmanı

&

Geleceğin Harekât Ortamının
Öncelikli Savunma Sistemleri ve
Teknolojileri Paneli

23 Kasım 2017
JW Marriott Hotel
ANKARA

Türkiye'deki geleneksel düşünce merkezi olgusu, genellikle sosyal bilimler alanıyla özdeşleştirilmektedir. Söz konusu yerleşik algı, düşünce merkezlerinin fonksiyonunu salt düşünme işleviyle sınırlandırmaktadır. STM ThinkTech'in kuruluşu, bir başlangıç noktası oluşturmakta ve iki noktada klasik düşünce merkezlerinden ayrılmaktadır.

Birincisi, STM ThinkTech, teknoloji ile sosyal ve askeri bilimleri birbirine eklemlenmektedir. Bu kapsamda STM ThinkTech, disiplinlerarası ve çok disiplinli bir metodoloji uygulamaktadır.

İkincisi, STM ThinkTech yalnız düşünce üretmekle kalmayıp aynı zamanda düşünceyi eyleme geçirme becerisine sahiptir. Bu itibarla ThinkTech yerleşik anlayışı yıkmakta; Türkiye'nin ilk teknoloji odaklı düşünce merkezini hayata geçirmektedir.

Elinizdeki kitapçık, 23 Kasım 2017 tarihli ThinkTech lansman toplantısında gerçekleştirilen "Geleceğin Harekât Ortamının Öncelikli Savunma Sistemleri ve Teknolojileri" isimli panel konuşmalarını ihtiva etmek suretiyle geleceğin harekât ortamında öncelik arz eden savunma ve teknoloji sistemlerine ilişkin farkındalık yaratıp ışık tutmaktadır.

STM ThinkTech Teknolojik Düşünce Merkezi

Açılış Konuşması
Davut Yılmaz
STM Genel Müdürü

1998 yılında İstanbul Teknik Üniversitesi (İTÜ) Uçak Mühendisliği Bölümünde lisans, 2004 yılında ise İTÜ Makine Mühendisliği'nde yüksek lisans eğitimini tamamladı. 2014'ün Aralık ayında THY Teknik'te AR-GE Daire Başkanı iken STM A.Ş.'ye Genel Müdür olarak atanmış olup hâlihazırda bu görevini icra etmektedir. Yılmaz; Büyük Veri ve Nesnelerin İnterneti, Otonom İnsansız Sistemler, Deniz Sistemleri, Siber Güvenlik ve Büyük Veri ile Siber İstihbarat/Füzyon Merkezi, mikro/nano uydu alanlarına odaklanmak suretiyle gerek STM'de gerekse ulusal ölçekte ileri teknoloji alanlarında yeni yeteneklerin kazandırılmasını sağladı; mevcut imkân ve kabiliyetlerin artırılmasına yönelik yatırım ve çalışmalarda bulundu.

Panelist
Sönmez Köksal
Eski MİT Müsteşarı

Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesinden mezun oldu. Mesleki kariyerine Dışişleri Bakanlığı Birleşmiş Milletler Dairesinde aday memur olarak başlayan Köksal, sırasıyla; İkili Ekonomik İlişkiler Dairesinde İkinci Kâtiplik, BM Cenevre Ofisi Nezdindeki Türkiye Daimi Temsilciliğinde Başkâtiplik, Uluslararası Ekonomik İlişkiler Dairesinde Şube Müdürlüğü, Burgaz'da Başkonsolosluk, Paris Büyükelçiliği Müsteşarlığı, Araştırma ve Orta Doğu Dairelerinde Başkanlık, Uluslararası Ekonomik İlişkiler Genel Müdür Yardımcılığı, Bağdat Büyükelçiliği ve Türkiye'nin Avrupa Konseyi Nezdindeki Daimi Temsilciliği görevlerini yürüttü. Köksal, 1992'nin Kasım ayında atandığı MİT Müsteşarlığı görevini 1998 Şubat ayına kadar sürdürdü; akabinde Paris Büyükelçisi olarak görevlendirildi.

Moderatör
Hakan Çelik
Gazeteci, Televizyon ve
Radyo Program Yapımcısı ve Yorumcusu

İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi lisans eğitiminden sonra yine İstanbul Üniversitesinde başladığı yüksek lisans programını "Avrupa Birliği'nin Siyasi Yapısı ve Bilim Kurgu Sineması" konulu teziyle tamamladı. Türkiye'nin ilk özel radyocularından olan Çelik, 1997 yılından bu yana Posta gazetesinde köşe yazarlığı yapmaktadır. 2005 yılında gazetenin Ankara Temsilciliği görevine atanan, 2017 yılında ise Doğan TV Ankara Temsilciliği görevine getirilen Çelik, CNN Türk'te program yapımcısı olarak kariyerine devam etmektedir.

Panelist
Alpaslan Erdoğan
Emekli Korgeneral

Kara Harp Okulu İşletme Bölümünü müteakip Kara Harp Akademisi, Türk Silahlı Kuvvetler Akademisi ve Türkiye Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsünde yüksek lisans eğitimlerini tamamladı. Bosna Hersek ve Napoli-İtalya'da NATO görevlerinde bulundu. 2004 yılında Tuğgeneral rütbesine terfi ederek İç Güvenlik Piyade Tugay Komutanı olarak atandı. Sonraki yıllarda Genelkurmay Başkanlığı Genel Plan ve Prensipier Savunma Planlama ve Kaynak Yönetim Daire Başkan Yardımcılığı ve Daire Başkanlığı ile 52'nci Taktik Zırhlı Tümen Komutanlığı görevlerinde bulundu. 2012 yılında Korgeneralliğe terfi eden ve 3 yıl boyunca Genelkurmay Genel Plan ve Prensipier Başkanı olarak görev yapan Erdoğan, 2016 yılında 5'inci Kolordu Komutanlığından Korgeneral Rütbesi ile emekliye ayrıldı.

Panelist
Prof. Dr. İsmail Demir
SSM Müsteşarı

1982 yılında İstanbul Teknik Üniversitesinden uçak mühendisi olarak mezun oldu. Michigan Üniversitesinde uygulamalı mekanik, Purdue Üniversitesinde ise uçak mühendisliği dallarında yüksek lisans yaptı. Washington State Üniversitesinde makine mühendisliği alanında doktora derecesi alan Demir, 1992'den 2003 yılına kadar Suudi Arabistan, ABD ve Kanada'da çeşitli üniversite ve araştırma kurumlarında öğretim üyesi ve araştırmacı olarak çalıştı. Demir'in muhtelif uluslararası dergi ve konferanslarda kompozit malzemeler, çatlak mekanik, teorik ve nümerik elastik modellemeler, mikro elektromekanik konularında yayımlanan çok sayıda makalesi mevcuttur. 2006 yılında THY Teknik A.Ş. Genel Müdürlüğü görevini üstlenen Demir, 2014 yılı Nisan ayında ise Savunma Sanayii Müsteşarı olarak atandı.

Panelist
Prof. Dr. Hüseyin Bağcı
ODTÜ Öğretim Üyesi

İlk, orta ve lise öğrenimini Uzunköprü'de tamamladıktan sonra 1979 yılında Almanya'ya giderek Alman Konrad Adenauer Vakfının verdiği "Zeki Talebeleri Destekleme Bursu" ile üniversite eğitimini Bonn Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümünde yaptı ve aynı bölümde doktorasını tamamladı. İngiltere, Belçika, ABD ve Avusturya'da araştırmalarda bulunan Bağcı'nın, beş kitabı ve uluslararası dergilerde sekiz dilde yayımlanmış 100'den fazla bilimsel makalesi vardır. 2004 yılında merkezi İsviçre Basel'de bulunan Avrupa Kültür Vakfının "Avrupa Bilim Ödülü"nü alan Bağcı, 2005 yılında ise 2004-2005 akademik yılı "ODTÜ Yılın Eğitimcisi Ödülü"ne layık görüldü. 2007 yılında Bonn Üniversitesi ile Roma La Sapienza Üniversitesinde, 2008 yılında da Polonya Lublin Üniversitesinde misafir öğretim üyesi olarak ders verdi. Hâlihazırda ODTÜ Uluslararası İlişkiler Bölümünde öğretim üeliğine devam ediyor.

GELECEĞİN HAREKÂT ORTAMININ ÖNCELİKLİ SAVUNMA SİSTEMLERİ VE TEKNOLOJİLERİ PANELİ

Açılış Konuşması Davut Yılmaz

Bildiğiniz üzere içinde bulunduğumuz coğrafyada, özellikle son yıllarda karşı karşıya geldiğimiz sorunlar, bizi her bakımdan daha güçlü olmaya mecbur kılmaktadır; ancak bir ülkenin güçlü olabilmesi ve güçlü kalabilmesi kolay değildir. Bunun için, milli gücünü oluşturan temel unsurların; yani ekonomik, siyasi, askeri, istihbari, demografik, coğrafi ve bilimsel faktörlerin, hem kendi içinde ayrı ayrı hem de toplamda diğer ülkelere kıyasla çok daha büyük, çok daha üstün olması ve böyle kalması gerekmektedir. Bunu sağlayabilmek için uzun vadede etkin stratejiler ve bunları hayata geçirecek proaktif yaklaşımlara ihtiyaç vardır. Bu proaktif yaklaşımların sağlanabilmesi için de karar mekanizmasına rasyonel, somut ve veriye dayalı çıkarımlar ve analizler sunmak gerekmektedir. Karar mercinde bulunan kişiler için bu tarzda proaktif yaklaşımların geliştirilmesi ve bunun ayrı bir yapı tarafından kurgulanması fikri, yaklaşık 200 yıl önce İngiltere’de başlamıştır. O zamanki ismiyle “United Services Institution”, şimdiki adıyla “Royal United Services Institute (RUSI)” olan düşünce kuruluşu kurulduğunda; temel amaç, askeri bilimler ile deniz bilimlerini, özellikle harp sahasındaki planlamalar için entegre etmektir. Devamında ilerleyen yıllarda denizin yanına, diğer fenni alanlar ve en sonunda sosyal alanlar eklendi. Bununla ilgili Kraliçe Elizabeth’in bir sözü

var. Diyor ki: “RUSI, silahlı kuvvetlerle siyasi ve ekonomik alanda faaliyet gösteren insanlar ve karar mercinde bulunanlar arasındaki en temel bağı sağlıyor.” RUSI, her iki dünya savaşı boyunca da İngiltere dış politikasının belirlenmesinde aktif şekilde rol aldı. Bugün, RUSI dünyanın en etkin ve en büyük think tank’lerinden biri ve ağırlıklı olarak savunma ve güvenliğe yoğunlaşmış durumda. Bu konudaki bir diğer örnek ise ABD’deki meşhur RAND Corporations. RAND, yaklaşık 70 yıl kadar önce kurulduğunda, temel amacı aslında yine RUSI’ye benzer şekilde, askeri bilimlerle teknolojiyi bir araya getirmek, entegre etmektir. Yine RUSI’ye benzer şekilde, zaman içerisinde diğer eksik diyebileceğimiz alanlar eklendi ve bütüncül yaklaşımların benimsenmesi sağlandı. Bugün RAND; dünyanın en büyük, en etkin düşünce kuruluşu. Yaklaşık 2000’e yakın çalışanı var. Sunduğu analizler, raporlar ciddi şekilde ses getiriyor. Ama herhalde bunlardan en yankı uyandıranı, her sene düzenli olarak tekrarladığı ve kamuoyuyla belirli bir ölçüde paylaştığı; Çin ile ABD’nin olası savaş durumunu simüle ettiği savaş oyunları simülasyonları. Özellikle 2009’daki analizde Çin Hava Kuvvetlerinin ABD’ye karşı üstün olduğunun ortaya çıkması, ciddi şekilde ortalığı karıştırmıştı.

Bugün dünyada RAND ve RUSI'ye benzer şekilde faaliyet gösteren, savunma ve güvenliğe odaklanmış çok sayıda think tank kuruluşu bulunuyor. Ülkemize baktığımızda ise ülkemizdeki think tank'lerin hemen hepsinin siyasi, ekonomik, kültürel veya coğrafi konularda faaliyet gösterdiklerini veya fikir ürettiklerini biliyoruz; ancak savunma ve güvenliğe odaklanmış, bu konuda doğrudan çalışan bir yapı ülkemizde bulunmuyor. Biz de 26 yıl önce kurulduğunda temel misyonlarından bir tanesi danışmanlık olarak kurgulanmış bir şirket olarak, bu yıl içerisinde yeni bir yapılanmaya gitmeye karar verdik. Bu yapılanmanın temelinde, savunma ve güvenlik alanını sadece tek başlarına değil diğer alanlarla bir bütün içerisinde ele alan bir mekanizma oluşturma vizyonu var. Bu vizyonda, dünyadaki diğer örneklerde olduğu gibi, temelde üç şey gerçekleştireceğiz: Birincisi, ana temamız savunma ve güvenlik olmak üzere; daha çok teknik diyebileceğimiz alanlarda her ay periyodik olarak raporlar yayımlayacağız ve analizler gerçekleştireceğiz. Bunları da kamuoyuyla doğrudan paylaşacağız. Bu kapsamda yapacağımız bir diğer faaliyet, sadece ilgili kuruma veya kurumlara has olmak üzere; birtakım analizler, simülasyonlar, savaş oyunları veya karar destek sistemiyle beslenmiş uygulamalar olacak. Aslına bakarsanız bu tarzdaki ilk uygulamayı, iki proje ile başlatmış bulunuyoruz. Bir tanesi ülkemizdeki en önemli think tank kuruluşlarından olan SETA ile ortak yürüttüğümüz projedir. Yeri ve zamanı geldiğinde SETA ile gerekli bilgiyi sizlerle paylaşacağız. Bir diğeri ise kendimizin inisiyatif alıp geliştirdiği bir proje. Yine onu da yeri ve zamanı gelince sizlerle paylaşacağız. Bu kapsamda yapacağımız bir diğer faaliyet ise, ilkinin bugün gerçekleştireceğimiz panel gibi ana teması savunma ve güvenlik olan paneller düzenlemek olacak. Bunların bir kısmını kamuoyuna açık olarak gerçekleştiren bir kısmını ise sadece ilgisini kapsayacak şekilde düzenleyeceğiz. Şahsen bu oluşumun ülkemiz için çok önemli olduğunu düşünüyorum ve önemli bir açığı kapatacağını değerlendiriyorum. Bu kapsamda bu oluşumun, bu yeni mekanizmanın başta şirketimiz olmak üzere ülkemize ve savunma sanayimize hayırlı olmasını diliyorum, sözlerimi tamamlarken sizlere tekrar hoş

geldiniz diyor ve sözlerimi panel için Hakan Bey'e bırakıyorum. Teşekkürler.

Hakan Çelik

TSK'nın yeni dönemde tehdit algılamalarına hazırlık süreçlerini ne şekilde gerçekleştirdiği, teknolojik donanımları, NATO'nun sayısal olarak en güçlü ve en önemli ordularından biri olduğunu ifade ettiğimiz ve gerçekten kahramanca mücadeleleriyle gurur duyduğumuz TSK'nın yeni teknolojik dönüşüme kendisini nasıl hazırladığı çok önemlidir. Think tank'ten ThinkTech'e dönüşümün vurgulanması gibi teknolojik dönüşümün yaşanmaması halinde, dünyanın sayısal olarak büyük ordularının, güçlü ülkelerinin bile bu yarışta aslında nasıl geride kaldıklarını hepimiz görüyoruz. O bakımdan teknoloji tabanlı bir esas üzerinde bu düşünce kuruluşunun kurulması, içinde mühendislerin, akademisyenlerin, bilim insanlarının ve uzmanların bulunması son derece önemlidir. Aslında uzunca bir süredir gerek Milli Savunma Bakanlığı ile gerek TSK ile gerekse SSM ile iş birliği halinde bu çalışmaları sürdürdüğünü hatırlatmak isterim ve biz önümüzdeki dönemde STM'nin adını, kamuoyunda çok daha fazla duyacağız. Şimdi bu panelimizde, değerli katılımcılarımızla bütün bu dinamik süreçleri değerlendirelim. Değişen dünya şartlarında Türkiye'yi nasıl görüyorlar? Savunma sanayii alanında Türkiye'de hangi atılımlar yaşanıyor? Bilim ve teknoloji alanında Türkiye nerede? Hangi trendleri yakalayacağız?

Prof. Dr. İsmail Demir

Karar verme mekanizmalarının bilgiyle beslenmesi ve geleceğe hazırlık kavramı gerçekten önemlidir. Bugün olayların peşinden koşarken geleceğe hazırlığı kaçırmamız, geleceği ıskalamak anlamına geliyor. Bu anlamda da dünyada ne olup bittiğini çok yakından takip ederken kendimizin de geleceğe hazırlanması ve gelecekte fark oluşturmaya muhtemel alanların tespiti ile o alanda çalışma yapılması, gündemimizi sürekli meşgul etmelidir. Gelecek teknolojileri olarak çoğumuzun adını işittiği alanlar var. Sizin de belirttiğiniz gibi bu alanlar büyük veri analizi ve büyük veri analitiği. Bu anlamda eğer biz verileri doğru analiz edip verilerden doğru sonuçlar çıkartabilirsek geleceğin harekât ortamı, komuta kontrol süreçleri içerisinde de bir evrimleşme yaşanacağını görebiliriz. Hızla değişen çevre koşulları, iklim değişikliği, insanların davranış modelleri gibi analizler neticesinde geleceğin harekât ortamı ile ilgili çok daha değişik sınırları öngörebildiğimiz gibi bundan daha da önemlisi belki, sosyal doku ile ilgili olarak bir harekât planı öngörülebilir. Yani veri analizi ve analitiği neticesinde harekât ortamında ve silahların konuşulduğu bir ortamda hazırlığın yanında, sosyal mühendislik bakış açılarına etki edecek yöntemlerle de çok etkin sonuçların alınabileceği bir alana doğru gidiyoruz.

Yani insanların serbest ve özgür düşündüklerini zannettikleri bir ortamda, onların düşüncelerinin çok rahat yönlendirilebileceğini, kitlelerin harekete geçirilebileceğini görüyoruz. Diğer bir başlık; güç üretim, depolama ve enerjidir. Bugün enerji noktasında klasik yöntemlerdeki enerjiyi konuşuyoruz, yeşil enerjiyi konuşuyoruz ama yine oyunu değiştirecek nitelikte enerji kaynakları ve açılımları olabilir mi konusu dünyada çok sıkı çalışılan ve üzerinde düşünülen bir konu. Yine enerjinin depolanması konu başlıkları arasında sayılabilecek bir kavram ve harekât ortamlarının en önemli etkilerinden biri kullanılacak elektronik harp ve elektromanyetik sistemlerinde büyük güçlerin depolanması, transferi ve gerektiğinde kullanılması önemli bir kavram olarak ön plana çıkacak. Bugün giderek artan robotik sistemler, insansız sistemler ve akıllı sistemler konuşulurken şu unutulmamalıdır ki uzaktan komuta ve kontrol meselesi de oyunu değiştirebilecek bir kavram. Elektromanyetik olarak bir bozma sistemini çok büyük ölçekli bir şekilde gündeme getirdiğinizde, bugün belki de geleceğin harekât ortamının en önemli etkenlerinden biri olarak görülen uzaktan kumandalı ve otonom sistemlerin çoğunu felç edebileceğiniz bir denklem kurabilirsiniz. Siber güvenlik ve uzay, yine 21'inci yüzyılın önemli

kavramları ve 22'nci yüzyıla da uzay damgasını vuracak. Bu nedenle uzay konusunda teknolojilerin ne yöne gittiğinin iyi takip edilmesi gerekiyor. Malzeme, insanlık tarihi için her zaman fark oluşturan, güç ortamında, kuvvet dengesinde en önemli farklılıkları oluşturan unsurlardan birisidir. Geçmiş çağlarda çeliğin kalitesinden, kılıcın kalitesinden başlayan bir süreçle okunuzun menzili, yayınızın kuvvetine kadar gelen ortamların hepsinde bir malzeme söz konusu. Bugün de insanlığın en çok çalıştığı ve teknolojiye fark oluşturabilecek konulardan biri malzemedir. Bu nano seviyeden başlayıp diğer ileri yüksek mukavemetli dayanıklı malzemelere kadar giden bir zincirdir. Uzay söz konusu olduğunda, uzay ortamında çalışacak malzemelerin gündeme geleceğini düşünmemiz gerekiyor. Bugün dünyanın kafa yorduğu konulardan bir tanesi iklim değişikliği ve iklim değişikliği sırasındaki kaynak yönetimidir. Küresel iklim değişikliklerinin su ve gıda krizlerine, ekonomik şoklara, su kıtlığına ve verimli topraklar için rekabete, gerilimlere ve silahlı çatışmalara neden olabileceği öngörülebilmektedir. Bu nedenle dünya coğrafyasında ve demografik yapısında önemli analizlerin yapılması ve buna göre pozisyon alınması gerekiyor.

Sanal gerçeklik, yapay zekâ, insan-bilgisayar etkileşimi bugünlerde en çok konuşulan konulardan biridir. Malumunuz, Suudi Arabistan'ın bir robota vatandaşlık verdiği haberi biraz magazinsel olarak gündeme geldi. Hatta etik tartışmalara kadar giden yapay zekâlı bir robotun yasal sorumluluklarının ne olduğu veya ne olacağına kadar giden bir tartışmanın içerisindeyiz, ama ben yine de insan faktörünün en son analizde etkili olacağını ve insan faktörünün hiçbir zaman gündemden kalkmayacağına inanıyorum. Mesela bir savaş uçağı kavramı bile konuşulurken sık sık gündeme getirilen, "F-35 gibi bir uçak, artık son insanlı savaş uçağıdır" tezi, benim açımdan çok da doğru değildir. Ne kadar insansız sistemler yaparsanız yapın, insanın kontrolünde olan bir mekanizmanın çok uzun süre gündemimizde kalacağına inanıyorum. Tabii artık elle komuta değil düşüncelerin komuta edeceği, yönlendireceği sistemlerden bahsediyoruz. Düşüncelerin etkileşiminden bahsediyoruz.

Demografik yapı ve kentleşme de ayrı bir konu. Nüfus artışı ve kentlerin büyümesiyle birlikte ülkelerin en verimli topraklarının bir kısmı üretimden çıkmaktadır. Diğer yandan yaşanan sınır güvenliği sorunlarıyla artan göçmen sayısı nedeniyle demografik yapı değişmekte ve güvenlik, besin, giyecek, enerji, su ve sağlık sorunlarını da beraberinde getirmektedir. Bunun yanında dünyada gerek ülkeler içi gerek ülkeler arası oluşan göçler ve bunların sonucunda bugün sıcak gündemimizde yer alan vekâlet savaşları ve terörizm, savaşların beslendiği kavramlar. Terörizm ve vekâlet savaşlarından bahsediyorsak insanların bunlara nasıl yönlendirildiği de yine bir insan psikolojisi analizi, bir toplumsal mühendislik konusudur. Burada da teknoloji söz konusudur. Sanmayalım ki birilerinin aklına birden terörist olmak geliyor ve bu şekilde yöneliyor. Sosyal medyanın çok geniş ölçüde kullanıldığını, insanların nasıl yönlendirileceğinin çok geniş analiz edildiğini ve bu şekilde yönlendirildiklerini unutmamalıyım. Yani şu varsayım çok mantıklı değil: Birden DAESH diye bir organizasyon çıkıyor, dünyanın her bir yanından insanlar akın akın koşuyor ve böyle bir organizasyon oluşturuluyor. Bu çok mantıklı değil. Burada adım adım analiz, teknoloji, insan psikolojisi ve yönlendirmenin olduğunu unutmamak gerekiyor. Diğer bir alan biyoteknoloji ve biyomedikal. İnsan unsurunun söz konusu olduğu her yerde bunu unutmamamız gerekiyor. İnsanın gerek sağlık gerek dayanıklılık ve gerekse düşünce yapısını etkileyecek çalışmaların ve araştırmaların yapıldığını, yapılacağını unutmamak lazım. Bunun daha tehlikeli boyutu bir anlamda biyolojik savaş metotlarının kullanılıyor olmasıdır. Her ne kadar bu ve benzeri yöntemler dünya üzerinde yasaklanmış olsa da en azından savunma amaçlı bu tür saldırıların gelebileceği ve bu yüzden de gerekli tedbirlerin alınması gerektiği unutulmamalıdır.

Sönmez Köksal

ThinkTech inisiyatifinin geliştirilmesini, Türkiye'de çok önemli bir boşluğu dolduracak bir faaliyet dalı olarak görüyorum. Ben ilk olarak biraz manzara-i umumiye'den yola çıkmak istiyorum. Terör, hangi siyasal ve teknik ortamda kendisini gösteriyor sorusunun cevabını vermeden önce bölgedeki ve global sistemdeki değişikliklere kısaca değinmekte fayda var. Şimdi hep söyleniyor, biliyoruz, bir kaotik düzen söz konusu. Güç dengeleri sürekli değişebiliyor. 2030-2040 perspektifine baktığımızda savunma ve güvenlik denklemini alt üst edecek birtakım teknik ve bilimsel gelişmeler söz konusudur. Öyle zannediyorum ki Türkiye açısından önemli olan, savunma ve güvenlik denklemini alt üst edecek bu değişiklikleri çok iyi okumaktır, çünkü burada bir hata yapıldığı takdirde, bundan özellikle ülkemizin önemli zarar görmesi söz konusudur. Bu iyi okumaktan kasıt, değerlendirmenin rasyonel düşünme ve matematik sistem içinde yapılmasıdır. Yani okumayı kestirme ve ampirik metotlarla değil matematiğe ve rasyonaliteye dayalı birtakım ilkeler çerçevesinde yapmak lazım ki doğru kararlar alınabilsin. Bunu özellikle vurgulamakta yarar görüyorum ve zannediyorum ki STM ThinkTech bu konuda karar alıcılara son derece yararlı katkıda bulunabilecektir. Şimdi, Türkiye dışında özellikle bölgeye yaklaştığımızda önemli bir istikrarsızlık durumuyla karşı karşıyayız. Etrafımızda bir mozaikleşme söz

konusu. Rusya Federasyonu'nun Karadeniz'deki yeni gelişmelere neden olan politikaları, Kafkaslar, Irak-Suriye'de yaşadığımız önemli gelişmeler, Balkanlar'da dönem dönem ortaya çıkan hareketlilik, Doğu Akdeniz'deki petrol kaynakları... Daha derine gidince şimdiye kadar belirli bir stabilite yaşamış olan Gulf Cooperation Council (GCC) dediğimiz Körfez İş Birliği Konseyi'nin (KİK) adeta dağılma noktasına gelmiş olması, Afganistan'daki olayların hâlâ devam etmesi gibi bütün bu istikrarsızlık unsurlarının ortasında bir Türkiye söz konusudur. Daha önce hep söylenirdi: "Kuzeyden güneye, doğudan batıya doğru istikrarsızlık eksenlerinin tam kesiştiği nokta Türkiye'dir." diye. Şimdi son 10-15 yılda yaşanan olaylar bize gösterdi ki bu eksen büyük boyut kazandı. Yani eksen, içine Batı Avrupa'yı da alıyor, Ukrayna'yı da alıyor, Afganistan'ı da alıyor, Filipinler ve Tayland'a kadar uzanıyor. Güney dediğimiz zaman Afrika'da özellikle DAESH terörünün kazandığı yeni coğrafyalarla bu iki eksen gittikçe genişleyerek daha global bir nitelik almaya başladı. Böyle bir dünyada Trump'ın seçilmesiyle, ABD liderlikten çekiliyorum dedi ve özellikle Irak'ta yaşadığı sendromun ve travmanın etkisiyle çıkarlarını tehlikeye atıldığında, hatta yarım ağızla, müttefik ve dostlarının da çıkarları söz konusu olduğunda artık doğrudan doğruya asker göndermeyeceğim ve yerelde bana yardımcı

olabilecek hangi güç varsa o güçle iş birliği yaparak ben bu tehdidi bertaraf etmeye çalışacağım dedi. Şimdi Suriye ve Irak'ta bu politikanın nasıl şekillendiğini çok yakından görüyoruz.

ABD'nin bu tutumu ve özellikle NATO bağlamında Trump'ın 5. maddeye bağlılığı konusunda yarattığı tereddüt, öyle zannediyorum ki caydırıcılık politikasında olumsuz etki yarattı. Rusya birdenbire hareketlendi. En ucuz yolu seçti bence ve siber güç sayesinde birtakım ülkelerde önemli köşe başlarını tutmaya başladı. Aynı şekilde Suriye ve Irak'ta Soğuk Savaş dönemindeki nüfuz alanlarını yeniden ele geçirmeye başladı. AB ise dağılma sürecinde gibi görünüyor ama bu Soğuk Savaş döneminde çok ifade edilen bir husustu. "Kâğıttan kaplan" tanımlamasına rağmen AB çok önemli, devasa ticaret gücü olan bir yapı ve yeni birtakım arayışlar içine girmeye başladı. Çin sessiz sedasız gelişmesini devam ettiriyor ve aynı zamanda öyle görünüyor ki özellikle bilimsel ve teknolojik alanlarda yaptığı atılımlarla dünyada küresel rol üstlenmek durumunda kalacak.

Böyle bir manzaranın içinde az önce işaret ettiğim gibi önemli birtakım teknik ve bilimsel değişimler söz konusu. Bu yeni değişimler yeni birtakım stratejik çatışma alanlarını ortaya çıkarmaya başlayacak. Bunlar nedir? Uzay, siber alan ve deniz ulaşım alanları gittikçe daha fazla anlam kazanmaya başlayacak. Özellikle Çin'den başlayarak Avrupa'ya doğru yönelen ve "İnci Dizisi Stratejisi" denen yeni limanlar inşa etme projesi son derece önemlidir. Onun dışında denizaltı kablolarının özellikle siber güç açısından yarattığı birtakım tehditler çok önemlidir. Böylece özellikle siber alandaki gelişmelerle beraber tehdit, artık bireyselleşmeye başladı. Yani her birey, bir tehdit olma olasılığını taşımaya başladı. Bunun son örneklerini Batı Avrupa'da ve ABD'de gördük. Bir kişi kamyonu biniyor, kalabalığa sürüyor ve yüzlerce insanı öldürebiliyor. Demek ki terör tehdidi açısından yaklaştığımızda tek tek bireylerin de tehdit unsuru haline dönüştüğünü görüyoruz. Öyle zannediyorum ki insan unsuru her zaman olduğu gibi önümüzdeki dönemlerde de ön planda rol oynamaya devam edecektir. Bu izole bireyler veya izole grupların yarattığı tehdit daha da boyutlanacak; çünkü nano, biyoteknoloji, yapay zekâ, robotik vb. gibi bütün teknik ve bilimsel gelişmeler artık sadece devlet tekelinde

değildir. Özel sektör tarafından da geliştirilen teknikler ve araştırmalar var. O itibarla bireylerin ve birtakım alt grupların bu yeni tekniklere ve teknolojilere erişmesi gittikçe daha da kolay olacaktır. Böylece savaş ve barış arasındaki marj da gittikçe daralmaya başlayacaktır.

Alpaslan Erdoğan

Askerlik yaşantısı boyunca, hem alanda uygulayıcı olarak bulunan hem de planlamada bulunan ve bu süre içerisinde de teknolojinin muharebe sahasındaki etkilerine yakından tanık olmuş birisi olarak böyle bir etkinliğe davet edildiğim için yetkililere teşekkür ediyorum.

Teknolojik gelişmeler ile hareket ortamı arasında tarih boyunca her zaman bir etkileşim olmuştur. Ateşli silahlara geçilmesi, savaşların ve muharebelerin boyutunu değiştirmiştir. Önceden meydan muharebeleri yapılırken bilahare siper savaşlarına geçiş olmuş; Birinci Dünya Savaşı ve öncesinde yaşanan savaşlar, tamamen siper savaşlarına, ateşli silahların, özellikle görerek ateş eden silahların yoğun olarak kullanıldığı böyle bir muharebe ortamına sahne olmuştur. Birinci Dünya Savaşı'nda yeni yeni kullanılan hava kuvvetlerinin ortaya çıkması, zırhlı ve mekanize birliklerin kullanılması, süreç içerisinde daha da önem kazanmış; İkinci Dünya Savaşı'na doğru gelindiğinde artık zırhlı ve mekanize birliklerin daha yoğun bir şekilde kullanıldığı, süratin, manevra kabiliyetinin ve zırh korumasının ortaya çıktığı yıldırım harbi doktrinine doğru bir gidiş yaşanmıştır. Bunların hepsi teknolojiye gelişmelerin hareket

ortamına uyarlanması sayesinde yaşanmıştır. Diğer taraftan, Birinci Dünya Savaşı'nda yavaş yavaş kullanılmaya başlayan basit bombardıman veya keşif gözetleme kapsamında kullanılan hava kuvvetleri, İkinci Dünya Savaşı'na gelindiğinde artık muharebe sahasında kuvvet çarpanı olarak ortaya çıkmaya başlamış ve takip eden yıllarda da muharebe sahasının olmazsa olmazı haline gelmiştir. Bu gelişmelere paralel olarak denizde de çok önemli gelişmeler yaşanmıştır. Denizaltılar daha önemli faaliyetler icra etmeye başlamış, su üstü vasıtalarında çok önemli gelişmeler olmuş ve süreç içerisinde artık uzay da muharebe sahasının bir boyutu olarak devreye girmiştir. Artık günümüzde uzay olmadan hemen hemen bir hareket ortamı düşünemez duruma geldik. Bu da çok önemli bir gelişme oldu.

Son 30 yıllık sürece baktığımızda özellikle bizim bölgemizde, Türkiye özelinde yaşanan olaylara baktığımızda, çok önemli bir değişim süreci söz konusu oldu. Bu da terörle mücadele hareketi idi. Terörle mücadele hareketi, TSK'da değişim ve dönüşüm süreci başlattı. Örneğin terörle mücadele süresince El Yapımı Patlayıcılar (EYP) çok önemli bir tehdit olarak ortaya çıktı. Buna karşılık nasıl sistemler geliştirilebilir, nasıl bunları etkisiz hale getirebiliriz arayışları başladı ve burada da çok önemli başarılar elde edildi. Alana, doğrudan doğruya teknolojinin yansması oldu. Bu durum alandaki birliklerimize çok büyük üstünlük sağladı. Bu bağlamda bir örnek vermek istiyorum. 1994

yılında terörle mücadele hareketinden yeni dönmüş olan Kara Kuvvetleri Kurmay Başkanı iki şey istedi. Birincisi; çok uzak mesafeleri gösterecek, terörist hareketleri çok uzaklardan görmemizi sağlayacak sistemler ile gece görüş vasıtaları. İkincisi, GPS cihazları benzeri cihazlar. Bunun üzerine, GPS cihazı ve uzun mesafeleri görebilecek dürbünler için Washington Silahlı Kuvvetler Ataşeliğini devreye soktuk. GPS'lerin tedarikinde herhangi bir sorunla karşılaşmadık ve derhal alana sevk ettik, fakat dürbünler konusunda bir kısıtlama yaşadık. Bu çok dikkat çekici olduğu için arz etmek isterim. Her birimizin bildiği bir markanın dürbün üreticisi firma "Eğer siz bunları terörle mücadele hareketinde kullanacaksanız biz bunları veremeyiz." dedi. Nasıl tedarik ederiz dedik. "Avcılık maksadıyla kullanıyorsanız hiç sorun yok." dediler. Hiç sorun yok, yazıyı yazdık, biz bunları avcılık maksadıyla kullanacağız dedik ve 1000 adet tedarik ettik. Şimdi bunlar basit gibi görünen iki örnek; ama o anda alanda hareket icra eden birliklerimize ilaç gibi geldi. Diğer bir konu ise kendimizin egemen olmadığı çok basit bir teknoloji bile başkasında ise size kısıtlama koyabiliyor. O dönemde yine bazı ülkeler, "Benim size vermiş olduğum tankları, zırhlı personel taşıyıcıları, BTR diye tabir ettiğimiz tekerlekli zırhlı araçları alanda kullanamazsınız, terörle mücadele kapsamında kullanamazsınız." diye Türkiye Cumhuriyeti'ne kısıtlama koydular. Yaptırım uyguladılar. Bunların hepsi bizim ders aldığımız konulardı.

Ülkemizin konumuna bakacak olursak biz 2010'lara kadar; Türkiye üç tane problemlili bölgenin ortasında yer alıyor derdik. Balkanlar, Orta Doğu ve Kafkaslar. Buna son zamanlarda kuzeyimiz de eklendi. Kırım'ın ilhakı, çok farklı bir boyut ortaya çıkardı. Şu anda Afganistan'da devam eden çatışmalar, güneyimizde Suriye ve Irak'ta terörle mücadele veya orada cereyan eden çatışmalar, Balkanlar'da ve Kafkaslar'da yakın geçmişte yaşananlar ile Kırım'ın ilhakı başlı başına düşündürücüdür. Bunların iyi analiz edilmesi lazım. Geçmişe dayanmadan gelecekte ne gibi teknolojiler elde edebiliriz hususunu tartışmamız çok zor. Onun için geçmişte neler yaşandı, ne sıkıntılar vardı, bunların iyi analiz edilmesi gerekir. Geçmişe bakmadan geleceği değerlendirmek veya öngörülerde bulunmak çok zordur. Azeri bir yazar, "Geçmişine kurşun atanı, geleceği topa tutar." diyor. Onun için biz her zaman geçmişimize bakacağız ve geçmişten alınan dersleri ortaya koyacağız ve geleceğe yönelik çıkarımlarda bulunacağız.

Diğer bir konu, biz özellikle TSK olarak geçmişte bazı uygulamaları yapmaya çalıştık ama tam da başarılı olamadık. Şunu kastediyorum: Savunma planlamasını yaparken silahlı kuvvetler sadece kendi kendine ihtiyaçlarını belirlememeli. Eğer belirlerse yetersiz kalır. Ne olması lazım? Bilim insanlarımız devrede olmalı. Sanayi temsilcilerimizin de devrede olması lazım. Kullanıcı olarak TSK'nın da devrede olması lazım. Bunlar bir arada olmak suretiyle sinerji yaratılmalı ve geleceğe yönelik harekât ihtiyaçları belirlenmeli.

Kullanıcı olarak silahlı kuvvetler çok önemli bir role sahip ancak teknolojik öngörülerini yansıtmadan teknolojiye gelişmeleri öngörmeden silahlı kuvvetlerin ihtiyaçları belirlenirse eksik belirlenmiş olur. Geçmişte bunları özellikle Stratejik Hedef Planı çalışmalarında birkaç kez denedik ve yapmaya çalıştık ancak bazı engellerimiz oldu. Neydi bunlar? Özellikle ülkemizin özel durumu ve bu kapsamda yaşadığı iç güvenlik olayları. İç güvenlik olayları öyle zaman geldi ki her şeyin önüne geçti ve bir numaralı önceliğimiz oldu. Planlamamızı ister istemez ona göre yaptık, çünkü orada yapılan hatalar ve oraya aktarılmayan kaynaklar can kaybı olarak şehitler, gaziler olarak geri dönüyordu. Onun için birinci önceliğimizi oraya verdik ve "tehdide dayalı bir planlamaya" doğru gittik. Aslında ne olmalı? Dünyada kabul görmüş iki yöntem var: Ya tehdide dayalı, tehdidi esas alarak savunma planlamasını yaparsınız, ihtiyaçlarınızı ona göre belirlersiniz ya da bazı yetenekler elde etmek için "yetenek bazlı planlama" yaparsınız. Az önce müsteşarımız vurguladı; elektronik harp yeteneği. Bu bir yetenektir. Bazen tehdide göre kullanılıyor ama modern muharebelerde kullanılması gereken bir yetenektir, ancak ülkemizin özel durumu, bu iki yöntemin de harmanlanmasıyla ortaya çıkan "hibrit planlama"yı esas alan bir savunma planlaması yapılmasını zorunlu kıldı. Şimdiye kadarki gelişmeler bize bunu dikte etti. Neden? Bizim önceliğimiz iç güvenlik harekâtı oldu. Ülkemizin içerisinde bulunduğu yanan ateşin söndürülmesi oldu. Kaynak tahsisini ona göre yaptık ve önceliklerimizi ona göre belirledik. Bu

kapsamda özellikle çok önemli bir fonksiyonu icra eden ve tedarikte büyük bir kolaylık sağlayan, tedarik süreçlerini önemli ölçüde kısaltan STM'ye bu görevi SSM vasıtasıyla verdik. STM'ye; iç güvenlik harekâtına yönelik araç, silah ve sistem projeleri kapsamında kaynak aktararak STM'nin esnek yapısı sayesinde ihtiyaçlar çok kısa süre içerisinde tedarik edildi ve bunları alanda kullanıma soktuk.

Prof. Dr. Hüseyin Bağcı

İki atasözümüyle başlayayım: İlki, "Büyük başın büyük baş ağrısı olur." Biz bu coğrafyada rahat etmeyecek toplumlardan biriyiz, o nedenle her gün uyanık olmalıyız. Kesinlikle ve kesinlikle rehavete kapılma lüksümüz yok. Bu coğrafya tehlikeli bir coğrafya. Bütün kültürlerin, dinlerin, göç yollarının kesiştiği bir nokta ve bu coğrafyada hamaset ve hayali politikalar üzerinden politika yapmak mümkün değil. Burada çok gerçekçi olunacak. "Su uyur, düşman uyumaz." mantığından hareket edilecek ve topyekûn, toplumun bütün katmanlarının birlikte bir arada tepki gösterebileceği reflekslerin sağlanması gerekecek. İkincisi, çok meşhur bir cümledir Abdülhamit'in söylediği: "Kurtlar sofrasında me'lenmez." Şimdi biz kurtlar sofrasında oturuyoruz. Batılı dostlarımız, doğulu dostlarımız, kuzeyli dostlarımız, nereden bakarsanız bakın; onlarla olan ilişkilerimizde harmoniyi bozmamamız, onlar uluyorsa bizim de ulumamız, onlar me'liyorsak bizim de me'lememiz

gerekiyor, ama ne yapacağımızı bilerek. Yani sürüden ayrılanı kurt kapar. Bizim sürüden ayrılmamamız gerekiyor, sürüyle birlikte hareket edeceğiz. "Kervan yolda düzülür." mantığından hareket edeceğiz. Türkiye'nin özellikle son yıllarda gelmiş olduğu nokta ve dünyanın içinde bulunduğu karışık, kaotik durum içerisinde kendimizi en az zararla nasıl kurtarırız hesabını yapmalıyız, çünkü özellikle az evvel de söylenilen örnekler çerçevesinde, biz batı dünyasıyla birlikte hareket eden, hem kurumsal hem zihinsel anlamda batı merkezli düşünen bir devlet ve dünya görüşüne sahibiz. Asıl önemli nokta, Türkiye'nin önümüzdeki yıllarda yeni ortaya çıkabilecek yapılarda masanın neresinde olabileceğidir. Masadaysanız haklısınız, değilseniz kaybedersiniz. O nedenle bütün hareketlenmelerde Türkiye'nin masada olması gerekiyor diye düşünüyorum.

Ben daha somut bir örneklem üzerinde gitmek istiyorum. Hem İngiltere'nin bir kuruluşundan hem de RAND Corporation'dan söz edildi. Bunlar çok önemli kuruluşlar. İngiltere sonuçta bir imparatorluk, ABD ise öyle olmaya çalışan ama İngiltere'nin tarihsel ve zihinsel kodlarını uydurmaya çalışan bir güç konumunda. RAND Corporation'ın bundan yaklaşık 10 sene önce yaptığı bir araştırma sonucunda, dünyadaki 16 kriz bölgesinin tam ortasında Türkiye bulunuyordu. Yani Türkiye, bir diğer ifadeyle, tıpkı sirklerde olduğu gibi "ateşli bir çember"; aslan gelir yelelerini yakmadan o çemberden atlar. Biz aynı o konumdayız. Bizim işimiz çok zor ve daha da zorlaşacak. Şimdi, zorluklarla mücadele etmenin bir yolu akılla hareket etmektir. Başkalarının bizim hakkımızda ne düşündüğü önemlidir ama bizim de başkaları hakkında ne düşündüğümüz önemlidir. Dünyanın genel gittiği süreç itibarıyla baktığımızda, Türkiye'yi denklem dışı bırakabilecek bir yapılanma yok. Hangi sistem gelirse gelsin, Türkiye'yi o matematiksel formülün içine yerleştirmek zorunda, çünkü biz vazgeçilebilir değiliz. Bu tarihin ve coğrafyanın bize verdiği avantaj ve bu avantajı iyi kullanmak lazım, bilinçli hareket etmek lazım.

Biz otobüsü kaçırmış bir milletin çocuklarıyız. Yani biz yetismeye çalışıyoruz, önde koşmuyoruz. Önümüzde koşanlar var ve biz onları yakalamaya çalışıyoruz. Onlar da yakalanmamak için süratlerini artırmaya çalışıyorlar. Ambargo bunlardan bir

tanesi. Türkiye'nin savunma sanayii ile ilgili konularda üç temel hedefi var: Bir, Türkiye savunma konularında özerk olmak istiyor. Nitekim 2011 ve 2015 hükümet programlarında bu anlamda savunma sanayii çok önemli bir yeter tutar ve öncelikli alanlardır. İstanbul, Ankara, İzmir bu alanda sektörel dağılım için öngörülmüştür. Ankara merkez olarak yer almaktadır. Bu savunma konusunda özerk olabilme, Türkiye'nin başarabileceği bir husus mudur sorusuna henüz tam bir yanıt verebilmek mümkün değildir ama yine de çok mesafe aldık. Özellikle benim geçen yıl Çağlar Kurç ile yayınladığım bir makalede biz Türkiye'nin stratejik önceliğinin silah alma mı yoksa silah üretme mi olduğu üzerinde bir tez geliştirdik. Yani Türkiye'nin artık sadece silah alan değil silah üretebilen ve satabilen -ki 2 milyar ile 5 milyar arasında bir rakam- ülke olması lazım. Bir de ROKETSAN'dan ASELSAN'a kadar Türk kuruluşlarının çok önemli bir iş yaptıklarını düşünüyorum. Daha da devam etmeleri gerektiğini düşünüyorum. Şili'ye bile silah satan bir Türkiye var ki biz orada İsrail ile rekabet ettik. Bu çok önemli bir şey. İkincisi ise ekonomik avantaj. Biz dışarıdan bir şey aldığımızda para dışarıya gidiyor. Türk insanının en büyük özelliklerinden biri, yeni teknolojilere olan uyumu, onu öğrenme azmi ve uygulamaya çalışmasıdır. A-350'nin kanatları, burada Ostim'de yapılıyor. Bu çok gurur verici bir olay. Türkiye,

özellikle teknoloji transferi ve birlikte teknoloji geliştirme konusunda adım atmalı. Adımlar küçük olsa da önemlidir. Yeni yeni yürümeye başlayan bir çocuğun ilk adımı çok önemlidir, ikinci adımı daha da önemlidir; koşturmayı başladığında zaten olimpiyatlara katılıyor ama biz şu an olimpiyat konumunda değiliz. Biz henüz savunma konularında yürümeye çalışan ama kendine güven duymaya başlayan bir delikanlı konumundayız. Türkiye'nin ekonomik anlamda dışarıya vermekte olduğu çok miktarda para, artık ülke içerisinde kalmaktadır ki bu da kendi içimizde daha fazla insanımıza, mühendisimize iş yeri sağlama olanağı anlamına geliyor. Üçüncüsü, uluslararası alanda prestij kazanıyoruz. Türkiye'nin en önemli noktalarından biri bence uluslararası alanda. Son yıllarda görüyorsunuz iş adamlarımız Cumhurbaşkanımızla, Başbakanımızla yurt dışına gittiğinde sadece domates, biber, patlıcan satmaya gitmiyor. Diğer savunma sanayii alanlarında da çok önemli noktalarda. Afrika'dan Asya'ya kadar birçok ülke ile iş birliği içine girmiş durumdayız. Bunun da gelişmesi lazım. Ana motivasyon tabii ki ülkenin güç kazanması, ülkenin refaha kavuşması ve prestij kazanması. Zaten bütün dünyada özellikle savunma sektöründe çalışan firmalara baktığımızda; ilk 10 ülkenin 8'i ABD firmasıdır, biri İngiliz olmak üzere ikisi de Avrupa kökenli firmalardır. Bir defa tebrik ediyorum; "ThinkTech gerekli

midir?" sorusuna verilecek yanıt, hiç tereddütsüz ve alçak gönüllü olmadan, evet gereklidir. Yani bunun yapılması gereklidir, çünkü bilim ve teknolojiyi bir araya getirmek lazım ve bunu Batı veya dünyanın diğer örneklemelerinden alabiliriz. Sadece RAND Corporation veya RUSI değil aynı zamanda International Institute for Strategic Studies (IISS) veya Almanya'daki Stiftung Wissenschaft und Politik (SWP) gibi yöneticiler ve karar alıcılarla uzmanlar arasında bir iletişimin kurulması lazım, çünkü biz bir üçgen yaparız. Siyaset yukarıda, üniversiteler bir tarafta ve uzmanlar bir tarafta. Diğer taraftan bu uzmanlar, üniversite eğitimi vermezler. Burada çalışacak arkadaşlar sertifika vermezler, onlar işi bilen adamlardır ve bunların yayınlayacağı makaleler, karar vericilere yol gösterecektir. Türkiye'nin savunma sanayii konusunda en büyük avantajı, iktidarıyla muhalefetiyle topyekûn bir ortak görüş vardır. Bu çok önemlidir. Ülkenin genel gidişatı için bunun gerçekleştirilmesi önemli diye düşünüyorum. Bir başka nokta, bunun bir uluslararası yönetimi ve kurulu olması lazım. Hem Türkiye'den hem yurt dışından deneyimli insanların olması lazım. Sayısı üzerine konuşulabilir, yönetim kuruluna alınıp onlardan görüş alınması gerekmektedir. Bu aynı zamanda uluslararası kamu diplomasisi açısından önemlidir. Bir başka nokta, bu alanda eğer böyle bir düşünce

merkezi olaksa düşünce merkezinin başına gelecek kişinin tipik akademisyen olmaması gerekiyor. Yani hem bilim adamı olması lazım, hem de uluslararası alandaki ilişkileri bilmesi lazım iletişim kurabilmesi lazım ve bunu dışarıya yansıtırken istediği anda istediği kişiyi Türkiye'ye getirebilmesi gerekir ve bunun herhangi bir şekilde siyasi atama olmaması gerekiyor. Bence Türkiye'de bu olaksa ilk defa olacak ve çok da iyi olacak. Siz SETA'yla birlikte iş birliği yaptığınızı söylediniz. Bundan sonra SETA size sormalı, çünkü teknolojik bilgi sizde. Yani bu öyle bir düşünce merkezi olmalı ki Türkiye'nin sadece Batı ile değil tüm dünyayla, özellikle savunma sanayiinde olan gelişmeleri hem dışarıya anlatabilme hem de dışarıdaki gelişmeleri absorbe edebilme yeteneğine sahip olabilmesi gerekmektedir. Yani karşılıklı bir entelektüel, zihinsel iletişimin olması lazım. Teknolojik anlamda zaten mühendisler bu işi yapıyorlar, ama sosyal anlamda bu boyut, çok ihmal edilmiş bir olaydı diye düşünüyorum ben. Son olarak "Türkiye'de Stratejik Düşünce Kültürü ve Stratejik Araştırma Merkezleri: Başlangıcından Bugüne Türk Düşünce Kuruluşları" isimli bir kitap var. Burada çok değerli akademisyenlerin makaleleri var. Bu stratejik düşünce kültürü bizde son 20-25 yılda gelişmeye başladı. Yani biz nereden bakarsanız bakın 1980'lerden itibaren dünyada geride kaldığımız alanlarda yarışa başladık ve hızlı koşturuyoruz

lazım. Bu nedenle “çok zeki, çok hızlı ve çok akıllı düşünen” insanlarla hareket etmemiz lazım. Bunu yapabilir miyiz? Teorik olarak yapabiliriz. Pratik olarak yapabilir miyiz? Evet, işte burada başlangıç bugün burada bu tanıtım toplantısında yapılıyor diye düşünüyorum.

Hakan Çelik

Rekabet gücü olarak neredeyiz? Savunma sanayii alanında Türkiye olarak hangi konumdayız? Kısa, orta ve uzun vadeli hedeflerimiz nelerdir?

Prof. Dr. İsmail Demir

Bir kere kamuoyunda da yerlilik oranımız sorulduğunda yüzde 60-65 gibi bir rakam söylüyoruz. Çok net bir rakamla bunu tespit etmek çok zor, dolayısıyla bu kabaca bir rakam ama biraz önce saydığım teknoloji kalemlerinin hemen hemen hepsinde bir şeyler yapmaya çalışan bir ülkeyiz. Bazı alanlarda, diğerleriyle aramızda mesafeler var. Bazı metaforları ben sürekli ortaya koyarım. “Koşmak” gerekiyor. Bizim çok iyi bir yürüyüşümüz olduğunu görmek gerekiyor. Bugün savunma sanayiine baktığımızda, çeşitli teknolojilerdeki işlere baktığımızda, iyi bir gidiş var diyoruz; elektronikten optiğe kadar, insansız hava araçlarından haberleşme sistemlerine kadar; ama bu iyi yürüyüş bize yetmiyor. Bizim kesinlikle koşmamız gerekiyor. Kendimizi başkalarıyla kıyasladığımızda başkalarının 10 yılda veya 20 yılda yaptığı işi, bizim belki 5 yılda veya 10 yılda

yapmamız gerekiyor, bunun başka bir çaresi yok. Bu mümkün mü? Mümkün. Tabii gerekli tedbirleri alarak. Bununla bağlantılı olarak başka bir metafor, aynı şeyleri yaparak farklı sonuç alamayız. Bir şeyler yaptık, fark oluşturduk ama genelde eğitim sistemimize, insan kaynağı yetiştirme metodumuza, tecrübeyi aktarıma, akademik hayatla teknolojiyi buluşturmaya baktığımızda bir şeyleri biraz daha farklı yapmamız gerekir. Ayrıca temel bazı konuları, teknoloji, matematik vb. gibi alanları asla ihmal etmememiz gerekiyor. Bugün temel bilimler mezunlarımızın önemli sorunları var, iş bulma gibi konularda. Burada öğrencilik sırasında verdiğimiz teşvikler yetmez. Temel bilimleri ihmal edersek önümüzdeki bu koşma meselesini halledemeyiz.

Şirketlerimiz önemli kaynaklar olarak bu teknolojiyi geliştirdiler; ama artık onların, bir diğer metafor ile “obez değil atletik” olmalarını istiyoruz. Yurt dışı pazarlarında Türk ürünlerinin satılması, pazarlanması çok kolay değil. Geldiğimiz teknoloji seviyesini veya ürünlerimizin performansını ancak birkaç kere deneyerek hatta defalarca bakarak gördükten sonra ikna olmak gibi bir durum var. Yıllardır savunma sanayii deyince savunma ürünleri deyince dünyada bilinen markalar, bilinen şirketler var. Sizin falanca ülkeye gidip kendi malınızın falanca üründen daha iyi olduğunu, daha ucuz olduğunu, ondan daha iyi performans göstereceğini ispatlamanız gerekiyor. O da yetmiyor, lobi faaliyetleri olarak bugün dünya üzerindeki güç dengelerine baktığınızda da güçlü bir ülkenin giderek diğer ülkenin siyasi mekanizmasının bileğini bükmesi de mümkün. Bunlarla ilgili olarak bizlerin de siyasi ağırlığı koymak adına Cumhurbaşkanımızın bütün seyahatlerine katılmamızın sebebi bu. Kendisi savunma sanayimizin öne çıkarılması ve savunma ürünlerimizin pazarlanması hususunda birebir gönüllü en büyük pazarlamamız rolünde oynuyor, sağ olsunlar. Bu da bir sinerji doğuruyor, fakat bu yavaş yavaş olan bir olay. Hiçbir zaman cesaretimiz kırılmıyor. Söyleye söyleye, tekrarlaya tekrarlaya burada sonuç alabileceğimize inandığımı tekrarlıyorum.

Gelecekle ilgili bir şey söylemek istiyorum. Mesela 70’li yıllarda bir güvenlik konjonktürü anlayışımız vardı. 80’li yıllarda başka bir şeydi, 90’lı yıllarda başka bir şey, 2000’li yıllarda başka bir şey. Sürekli

olarak konsantrasyonumuzun başka alanlara kaydığını görüyorum. Hatta çok yakın zamanda, barış süreci denen süreçlerde, insansız hava araçları o gün için o kadar kritik değildi, tansiyonu daha düşük bir ortam vardı, ama sürekli ürünlerimizle ilgili olarak inisiyatif alın, ürünlerimizi bir an önce sahaya verin şeklinde baskı yapıyorduk; çünkü biliyorduk ki hazır olmamız gerekiyordu. Onun için konjonktürel değil uzun vadeli düşünmek gerekir. Hamasetten ziyade daha gerçekçi olmak lazım. Biz insan yapımı olan şeyin daha iyisini, en iyisini yaparız diyoruz; ama bu hamasi bir cümle. Yine de altını dolduracak gerçekçiliğe de sahibiz. Bu anlamda da tekrar bakıyoruz.

Hakan Çelik

Güncel tartışmalarda Türkiye’nin istikameti, yönü ne olmalı? Batı’nın yanında Avrasya gerçeği ne olacak?

Sönmez Köksal

Özellikle istihbaratta gelişme, son dönemde PKK’ya karşı yürütülen mücadelede başarı oranının geçmişe kıyasla çok daha yüksek olması, bir vakıa. Bunda en önemli etkenlerden biri özellikle teknolojik istihbarat imkânının artmış olması. İstihbarat deyince bir noktayı vurgulamak istiyorum; insan kaynağı, insanın niteliği son derece önemli. Bir tarifi vardır: İstihbaratçı bir diplomat kadar iyi tarih bilecek, esnek olacak, bir gazeteci kadar meraklı olacak, bir asker kadar kurmay zekâyâ sahip olacak. Bu vasıfları haiz, adeta “Superman” niteliğinde insana ihtiyacımız var. Öyle zannediyorum ki insan kalitesini artırdıkça istihbarattaki başarımız da bunun paralelinde olacaktır.

Burada özellikle vurgulamak istediğim bir diğer mesele, istihbarattaki kendi teknolojimizi yaratma ihtiyacı. Bu öyle bir alan ki yurt dışında ilişki içinde olduğunuz servisten bir bilgi, bir dinleme talep edersiniz; o da kendi çıkarlarına uygun görürse evet der ama onu yaparken karşılığını ister. Hem de bundan sonra dinleme için şu kadar, çevirisi için şu kadar masraf yaptım şeklinde size fatura ortaya çıkarır. Bu, o kadar kıskanç, o kadar egemenlik haklarının çatıştığı bir alan. Bu alanda özellikle teknolojik gelişmelere ayak uydurmak son derece önemli. Bunu da ancak kendi imkânlarımızla yaptığımız takdirde başarıya ulaşmamız mümkün; çünkü bu konuda ileriye doğru gidecek her türlü adımı dışarıdan satın almak mümkün değil. Bunu kendimiz yaratacağız, bu imkânları kendimiz geliştireceğiz.

Bir de şu konu var: Ben görevi bırakalı 20 yıl oluyor. O dönem Türkiye’nin öncelikleri ve uluslararası dünya çok farklıydı ve PKK ile mücadele adeta bir sıklet unsuru idi. Benim siyasi karar alıcılardan aldığım talimat hep bu yöndeydi. Hâlbuki şimdi PKK dışında, -Türkiye’yi saran alev çemberi benzetmesini yaptı Sayın Hocamız- istihbarat teşkilatının üzerinde durması gereken konular son derece önemli olmaya

başladı. Çok daha çeşitlilik kazandı. Türkiye’de eksik olan husus, istihbarat dünyasına, güvenlik kuvvetlerine yardımcı olacak yan kuruluşların -buradan kastım daha çok düşünce kuruluşlarının- olmamasıdır. Belki ThinkTech bu açıdan önemli bir boşluğu dolduracak. Böylece güvenlik kuruluşlarımız, başta istihbarat kurumumuz, tek başlarına yürütmekte zorlanacağı veya üzerlerine yük getirecek birtakım alanlarda ThinkTech gibi güvenilir birtakım kuruluşlara ek görev vererek kendisine yardımcı olmasını sağlayabilir. Bu yeni bir çalışma metodu ve maalesef Türkiye’de benimsenen bir çalışma metodu değil. ABD ve Batı dünyasında çok yoğun olarak bu şekilde çalışılıyor. Bunu özellikle vurgulamak istedim.

Ben İsmet Paşa’nın meşhur Johnson mektubuna cevabı zamanında ikinci kâtiptim ve çalıştığım daire itibarıyla mektubun içeriğini ilk öğrenenlerdendim. O zaman bir “Yeni dünya kurulur ve Türkiye o dünyada yerini alır.” sözü vardı. Ayrıca, 1974 Kıbrıs Barış Harekâtı’ndan sonra Ecevit’in, “duvar atlama” gibi bir söylemi oldu. O zaman Batı, Doğu blokları dışında “Bağlantısızlar” dediğimiz, aslında içi kof fakat söylemi yüksek bir grup vardı. Bir de “duvar atlama” dendiğinde, atlanacak duvarın ötesinde bir dünya vardı. Şimdi bugünlerde duvarı atıyorum desanız nereye atlayacağınız belli değil. O kadar kaotik ve kompleks bir dünyayla karşı karşıyayız. Bu tür istikrarsızlığın tepe yaptığı dönemlerde bu coğrafyanın gerekli kıldığı birtakım dış politika unsurları ve jeopolitik gerçekler var. Bu da bütün güçlerde eşit şekilde ve mesafede ilişkileri sürdürerek kendi güvenliğini sağlamaya çalışmaktır.

Sayın Müsteşar, teknik gelişmeleri takip etme açısından “Türkiye, yürümek değil koşmak durumunda.” dedi. Aslında bu alanda bir “catch-up ratio” hesabı var. Bu çalışmayı yıllar önce galiba Dünya Bankası yaptı. Bu sıçramayı yapabilmek için birtakım kurallar lazım: Hukuk devleti olacak, saydamlık olacak, hesap verilebilirlik olacak, insan kaynaklarının kalitesi çok yüksek olacak vs. Bu verileri birleştirdiğimizde, her ülkenin bir “catch-up ratio”su ortaya çıkıyor. Bu yedi, sekiz yıl önce Türkiye için 10 üzerinden 6,5-7 civarındaydı. Bu oranı 10/10 olan ülkeler var; Kuzey ülkeleri, ABD vs. Şimdi bunu yakalıyorum demek, yakalamak istiyorum demek yeterli değil. Bu sıçramanın objektif koşullarını da yaratıp ortaya koymak lazım.

Bu çerçevede önemsedğim bir konu var: Teknolojik terör çok önemlidir. Nükleer, biyolojik, kimyasal, bunun üzerine şu an radyoloji de eklendi (KBRN) ve son dönemde buna bir de “explosive” yani “patlayıcı” ilave edildi. Onun ötesinde patlayıcılara, patlayıcı teknolojisine hâkim olmak durumunda Türkiye. Bunu şunun için söylüyorum: Suriye’deki DAEŞ faaliyetleri de ortaya koydu ki hardal gazını yayıyorlar ve bu hardal gazını kullanacak taşıyıcı silah üretebiliyorlar. Bunu Suriye’de kullanabildi örgüt. İkincisi, 3D printer olayı. Bu printer teknolojisini de aynı şekilde DAEŞ kullandı ve ürettiği bombayı mülteci kampına attı. Bu gelişmeleri takip edecek yetenekte, nitelikte insan kaynaklarında oluşan istihbarat ve güvenlik kuvvetleri oluşumuna ihtiyacımız var.

Son bir konu, Türkiye’nin yeşeren çok yeni birtakım teknolojik, orta küçük sanayi kuruluşları var. Yapılacak olan, uğraşılması gereken bir şey de belki Türkiye’nin bu yeteneğinin fotoğrafını çekmek. Bu da bir araştırma konusu. Türkiye’de hangi ürünü ve parçasını “high-tech” seviyesinde üretiyoruz? Bunun bir kataloğunun çıkarılmasında herhalde çok büyük fayda var. Burada altını çizmekte yarar var; bu çalışmaların Türkiye gerçeğinden kopuk -özellikle sanayi altyapısı açısından söylemek istiyorum- soyut olmaması lazım. Bu alanda kullanılan bir formül deyim var “Think-do it-Tank”. Bu ThinkTech’in aynı zamanda “do it”, yani üretenle devamlı ilişki halinde olması lazım ki yaptığı çalışmalar soyut kalmasın, daha yönlendirici olabilsin, özellikle siyasi karar vericilere.

Hakan Çelik

TSK kapasite olarak NATO ve dünya içerisinde nerede bulunuyor?

Alpaslan Erdoğan

Öncelikle benden önceki üç konuşmacı da artık koşmamız gerektiğini, teknolojiyi yakalamamız gerektiğini, zamanın kaybedildiğini ve kaybedilmemesi gerektiğini belirtti. Ben de şunu vurgulamak istiyorum ki -geleceğin muharebe alanı, harekât ortamı diyoruz ya- artık gelecek

üstümüze üstümüze geliyor. Gelecek neredeyse geldi. Koşalım ve teknolojiyi yakalayalım ama “Koşmak fayda vermez, vaktinde yola çıkmalı.” şeklinde bir atasözü var. Bu çok önemlidir. Onun için bu bağlamda düşünürsek işte STM’nin başlatmış gerektiğini söylüyor. Artık koşmak fayda vermez. Eğer 5 sene, 10 sene sonra koşmaya başlarsak treni kaçırmış oluruz. Bugün koşmaya başlamamız gerekiyor, düğmeye basmamız gerekiyor, bazı teknolojiler açısından.

NATO içerisinde de bölgesel konum açısından çevremize baktığımızda bizden daha üstün olabileceğini değerlendirebileceğimiz, bir veya iki silahlı kuvvetler ya var ya yok. Çevremize bir bakalım, TSK’nın ulaşmış olduğu kapasite, özellikle teknolojik boyutu da dikkate aldığımızda çok önemli bir noktaya geldi. Örneğin bizim stratejik hava ulaştırmamız, denizden kuvvet aktarma yeteneğimiz... Kendi fırkateynimizi yapabilecek kapasitemiz var. Diğer deniz araçlarımızın hemen hemen tamamını kendimiz yapabiliyoruz. Yani bununla neyi kastetmek istiyorum, teknolojik olarak yavaş yavaş biz egemen bir güç haline geliyoruz. Kendi gücümüze dayanacak bir askeri güç haline geliyoruz.

Burada son 10-15 yılda savunma sanayiimizde çok önemli sıçramalar oldu, ancak burada TSK da çok önemli bir sabır gösterdi. Bununla neyi kastediyorum; “acil” dendiği zaman hazır olarak bir yerden bir sistemi veya silahı tedarik etmek yerine, eğer bunu Türkiye’de üretme imkânı varsa bunu kendi gücümüze dayanarak kendimiz yapalım, kendimizin egemen olduğu silah ve

sistemler üretelim diye Silahlı Kuvvetler çok önemli bir irade gösterdi. Bundan dolayı da eğer bir silah veya sistem, TSK’nın envanterine girmişse, bu yeterli olgunlukta bir sistemdir, yeterlidir, artık ithal edilebilir diye düşündü yabancı ülkeler. Bu şekilde de savunma sanayii ihracatımız her geçen yıl artmaya devam ediyor. Bu neyin göstergesidir? Türkiye Cumhuriyeti Silahlı Kuvvetleri bu sistemi kullanıyor, demek ki tamam, iyi bir yetenektir diyerek kullanılmaya devam edildi.

Gelecekte neler olabilir, neleri yakalamamız gerekir? Çalışmaların olduğunu biliyorum. Görünmezlik teknolojisi, gelecekte çok çok önemli bir teknoloji olacak. Yani 15-20 yıl sonra, muharebe sahasında görünmez bir tank tarafından vurulan bir hedef görebileceğiz. Tank görünmeden ateş edebilecek, bu çok önemli bir avantaj sağlayacak. Zaten teknolojiyi ilk olarak kullanan, ilk olarak muharebe sahasına yansıtan ülkeler daima büyük avantajlar elde etmişlerdir.

Diğer bir konu, Sayın Savunma Sanayi Müsteşarımın da belirttiği gibi Yapay Zekâ konusudur. Yapay Zekâ öyle bir konuma gelecek ki karar verme mekanizmalarının vazgeçilmezi olacak. Bu alanda Derin Öğrenme, Makine Öğrenmesi kavramları da gündeme gelecek ve devreye girecek. Bizler 15-20 yıl sonra müşterek resmi görür hale geleceğiz; kara, hava, deniz kuvvetlerimiz nerelerde, bunu önümüzdeki ekranda göreceğiz ama bu müşterek resmi nasıl yorumlamamız gerektiğine ilişkin hususları da çözmüş olacağız.

Bir diğer konu, İHA’lar, özellikle silahlı insansız hava araçları filo ve kol şeklinde kullanılacak. Nasıl ki bir filo komutanlığı üçlü, dörtlü şeklinde uçuşlar

yapıyorsa insansız hava araçlarımız da muharebe sahasında o şekilde etkin kullanılabilecek. İnsansız kara araçlarımız, sanki takım-bölük bütünlüğü içerisinde muharebe sahasında boy gösterebilecekler. Buna yönelik çalışmalarımızı biliyorum ancak yavaş gidiyor, bunun için diyorum koşmak fayda etmez, vaktinde yola çıkmamız gerekiyor.

Diğer konu lazer teknolojisi. Lazer teknolojisine yönelik de çalışmalarımız var. Lazer konusu öyle bir hale gelecek ki sistemlerimizin kendisinin korunması açısından önemli olacaktır. Şu anda bir yetenek eksikliği olarak değerlendirdiğimiz, hava ve füze savunmasını; S-400, SAMP-T ve Patriot gibi sistemlere ihtiyaç kalmaksızın güçlü lazer sistemleriyle balistik füze savunması yapabilir duruma gelebiliriz. Gerekirse güçlü lazer sistemlerini hava platformlarına entegre etmek suretiyle daha ülkemizin üzerine gelmeden, terminal yani iniş safhasına geçmeden, balistik füzelerin daha ateşlenme safhasında imha edilmesi gündeme gelebilir. Lazerin bu bağlamda farklı uygulamaları var, kimyasal veya diğer metotlar da gündeme getirilebilir.

Yetenek olarak elektronik harp konusunda adımların atılması lazım. Özellikle devam eden bir süreç var, bu sürecin hızlandırılması gerekiyor. Hava araçlarına konuşlandırılmış elektronik harp sistemlerine son derece ihtiyacımız var. Zaman zaman televizyonlarda görüyorsunuz, Suriye hava sahasına İsrail Hava Kuvvetleri girdi, şu noktayı vurdu ve çıktı. Nasıl vurdu acaba diyoruz. İsrail Hava Kuvvetlerinin, 28 adet havadan elektronik harp yapabilme yeteneğine sahip uçağı var. Bir koridor oluşturuyor, bütün her şeyi baskı altına alıyor ve girip istediği noktayı bombalayıp çıkabiliyor. Bizim de ileride böyle bir yeteneğe sahip olmamız gerekiyor. Biliyorum çalışmalarımız var ama bunların hızlandırılması gerekiyor. İnşallah koşarak bu sistemleri de silahlı kuvvetlerimize kazandıracağız.

Son bir konuyu vurgulamak istiyorum. Son zamanlarda yine belki basit düzeye iniyoruz ama özellikle geçtiğimiz yıllarda iç güvenlik olaylarında bir değişim yaşandı. İç güvenlik olayları önceden alanda yaşanırken dışarıda biz teröristi arayıp bulup imha etmeye çalışırken terör, şehirlere indi. Özellikle hendekler vs. dediğimizde o esnada da çok önemli bir kavram ortaya çıktı: “Meskün

mahallerde teröristle mücadele” kavramı. Bunun da kendine has ihtiyaçları, kendine has özellikleri meydana çıktı. Burada ne öne çıktı? Personelin şahsi korunma tedbirleri. Yani miğferi, çelik yeleği ve diğer korunma tedbirleri. Bir yere veya binaya geldiniz, acaba içeride terörist var mı, yok mu? Bu kritik bir soru. Şimdi buna önceden içeride canlı emaresi var diyebiliyorsanız farklı şekilde girersiniz; yok bir bakalım dediğinizde kurşunu yiyorsunuz. Onun için de duvarın arkasını gösteren sistemler önemli. Bu konuda IDEF’te bir prototip gördüğüm için çok mutluyum. STM’yi tebrik ediyorum. Bu kapsamda bir şey daha önemli, özellikle tüneller, menfezler ve mağaraların içerisini gösterebilecek teknolojilerin de yavaş yavaş taşınabilir hale gelmesi lazım. GPR sistemlerini, yere nüfuz eden radar sistemlerini kastediyorum. “Burada tünel var ama acaba tünelin girişinde patlayıcı var mı? İleride ateş yer miyim?” düşüncesini ortadan kaldırmak için tarandığında, orada canlı olduğu takdirde ona göre müdahale edeyim fikri ortaya çıkabilir.

Ben yine yaşanmış bir örnek ile sözlerime son vermek istiyorum. Yetenek kazanma açısından; sanayinin, bilim insanlarının ve askerlerin birlikte çalışarak karar vermelerinden bahsetmiştim. Geçmişte bunun çok mükemmel bir örneğini gördük. Şu anda yürütülen hava savunma sistemlerimizin, hava savunma projelerimizin tamamına bakabilecek şekilde STM bir fizibilite etüdü hazırladı. Hatta bu etüt iki kere tekrarlandı ve uzun tartışmalardan sonra o fizibilite etüdü kapsamında bütün projelere başlandı ve düğmeye basıldı. Şu an yürütülen namlulu alçak irtifa hava savunma sistemi, alçak irtifa hava savunma füze sistemi, orta irtifa hava savunma füze sistemi ve yüksek irtifa hava ve füze savunma sistemi projelerinin hepsinin üretim yöntemine ve tedarik yöntemine, geldiğimiz teknolojik seviyeye bakılarak karar verildi ve o şekilde devam edildi.

Prof. Dr. Hüseyin Bağcı

İstihbarattan fazlaca söz edildi. STM’nin uzmanlarından Dr. Merve Seren, Türkiye’nin son 30 yılda istihbarat üzerine yazılan en iyi kitabını yayımladı. O nedenle kendisini tebrik ediyorum. Burada bulunan bütün arkadaşlar için önemli.

Ekonomik istihbarattan teknolojik istihbarata, bütün çeşitleri uluslararası literatürü inceleyerek sunan çok önemli bir kitap. Özellikle bu kitabı öneriyorum.

Avrasya gerçeği sorunuza dönmek istiyorum. Avrasya’daki güvenlik yapılanmaları üzerine gerçekleştirilen altı toplantının beşine katıldım. Avrasya’da bir güvenlik yapısı kurulması çok zor. Türkiye’nin Sadabad Paketi deneyimi var, bir Bağdat Paketi deneyimi var, ama mesela biz İslam ülkeleri arasında bir askeri, NATO benzeri organizasyonu göremiyoruz. Avrasya’da böyle bir örgütü kim yönetecek sorusu, katıldığım toplantılarda sıklıkla yankı uyandırmakta. Rusya ve Çin bu konuda belirleyici tabii. Rusya ve Çin arasında bu konuda önemli tartışmalar var. 22 ülke katılmıştı toplantılara. Orada da bir defa daha gördük ki Avrasya’daki ilişkiler çıkar bazlıdır, değer bazlı değildir. Yani sizin o ülkelerle iş birliğine girmeniz mümkündür ama askeri ittifaka girmek zor. Hele hele gönüllü bir ittifak çok fazla söz konusu değil. Tabii hepsinin ortak noktası şu anda terör. Terör, Türkiye’ye çok büyük deneyimler kazandırdı. Terör konusunda Türkiye dünyaya ders verebilecek nitelikte. Hem mücadele anlamında hem de geleceğe yönelik olarak neler yapılabileceği yönünde.

Daha önceki yıllarda, Sayın Vecdi Gönül

Savunma Bakanı iken Antalya’da dört, beş defa toplantılar yapıldı. Dünyanın değişik yerlerinde çalışan Türk kökenli bilim adamlarının geldiği ve başarı hikâyelerinin anlatıldığı toplantılar. Bunu lütfen başlatın, bu çok önemli; çünkü biz, son dönemde beyin göçü veren bir toplumuz. Bizim mühendislerimiz, bizim insanlarımız artık bu ülkede çalışmak istemiyor. Çok büyük bir beyin göçü var. Bunu engellemek lazım. Benzer bir sorunu 2000’li yılların başında Rusya yaşadı. Putin yurt dışından gelecek olanlara çok büyük imkânlar sağladı. Bir ABD gibi Silikon Vadisi yaratmaya çalıştı. Ne kadar başarılı olduğu tabii tartışma konusu ama bizim açıımızdan olmazsa olmaz şey insan kaybını önlemek. Yani bunun önüne geçmek lazım. Geçenlerde SSM’nin başlattığı; genç lise öğrencilerinin, üniversite öğrencilerinin geleceğe yönelik neler düşündüğü ve nasıl şeyler çizebilirler yönündeki önemli projesini desteklemek lazım. Türkiye’de pırıl pırıl zekâlar var. Bunları korumak, desteklemek ve yetiştirmek lazım. Türkiye’nin en büyük kaybı bence insan kaynağı kaybı. Burada dikkatli olmakta fayda var.

Bir diğer önemli nokta, özellikle ben yılda bir defa olmak kaydıyla, Berlin’de yapılan Berlin Güvenlik Konferansı gibi veya Münih Güvenlik Konferansı gibi dünyanın değişik bölgelerinden insanları, Türkiye’ye getirip tartıştırmak kanısındayım.

Bunu hem SSM hem STM yapabilir. Örneğin Sayın Paşamla birlikte biz Berlin Güvenlik Konferansı'na katıldık. O nedenle bizim de tersine bir hareketi yapmamız lazım. Eğer bir ThinkTech olacaksa buranın en önemli sorumluluklarından biri bunun akademik ve matematik, fizik gibi bütün bilimlerini ihtiva edecek şekilde olmasıdır. Yani bunların toptan harmanlanıp hem Türkiye'ye bilgi bankası olması hem de dışarıdan bir noktaya kadar bilgilendirme yapması gerekir, çünkü siz de çok iyi biliyorsunuz ki dışarıdan teknoloji almak kız almaya benzer. Kız evi naz evi. Bir türlü vermiyorlar. Önünüze bir liste koyuyorlar. Fazlasıyla zorlaştırıyorlar. Bu teknolojik transfer konusunda Türkiye belirli bir noktaya kadar gelmişti. Şimdi bu noktadan itibaren Türkiye'nin bir zorluğu var. Yükselmeye başlayan bütün ülkelerin önü kesilmek istenir. Önce bunu bileceğiz. Biz geliştirmekte olan bir ülke konumundan gelişmesini tamamlamış ülke konumuna doğru gidiyoruz. Dünyanın ilk 20 ekonomisi arasındayız, Avrupa'nın en büyük altıncı ekonomisiyiz. Bizi hiç kimse devre dışı bırakamaz. Hele hele bu coğrafyada jeostratejik ve jeoekonomik açıdan kimse bizi dışılayamaz. Bunu söylerken de rehavete kapılmamalı. Ben sonuç itibarıyla STM'nin bu düşüncesiyle Türkiye'de önemli bir başlangıcın

yapılabileceğini düşünüyorum. Türkiye'deki diğer stratejik düşünce kuruluşlarının fonksiyonları vardı, hâlâ da var. İyi işler de yapılıyor, bilhassa sosyal bilimler alanında; ama bu, sosyal bilimler alanı değil sadece. Sosyal bilimlerle teknolojiyi bir arada harmanlayıp her iki tarafın artı ve eksilerini görerek onu ülkenin çıkarına kullanmalı. Ayrıca geleceğe yönelik Türkiye'yi bekleyen tehditlerin ne olduğu ve bunlarla nasıl mücadele edilebileceği konusunda zihin tatbikatı yapılmalı. Yani bir beyin tatbikatı yapılması gerekiyor. Oradan çıkan sonuçlar, muhakkak siyasete yön verecek anlamında değil bu düşünce kuruluşunun önce içerideki uzmanları bir araya toplayıp bir görüş belirtmesi gerekir. Ondan sonra da dünyadaki diğer kurumlarla ilişkileri kurması gerekir, çünkü bu önemlidir. Türkiye'nin bunu yapması lazım ve önümüzde çok olumsuz örnekler var. Bir önerim; bu kurulacak yapıya sakın siyasi baskı altında çalışan birini veya birilerini getirmeyin. Uluslararası alanda bağımsız ve kendi kendine fikir üretebiliyor görüntüsünü vermek lazım. Eğer bir siyasi atama gerçekleşirse bu durumda ölü doğan bir çocuk olur ve dolayısıyla bu duruma baştan dikkat etmenizi öneriyorum. Avrupalılar böyle yapıyorlar. İnşallah hep birlikte koşturaya başlarız.

SORU - CEVAP BÖLÜMÜ

SORU

Siber güvenliğin korunma yöntemiyle istihbarat, güvenlik vs. kullanılması durumuyla nasıl bir sistem kurulmalı? Bu sistem nasıl yönetilmeli?

Sönmez Köksal

Dünyadaki uygulamalarına bakınca iki ana ekol vardır. Bir tanesi hem saldırı hem korunmayı, savunmayı istihbarat kuruluşlarına verir. Buna örnek olarak ABD, İngiltere ve Rusya verilebilir. Bunlar her iki görevi de servislerine veriyorlar. ABD’de bunu NSA yapıyor, Rusya’da FSB yapıyor, İngiltere’de meşhur merkezi bir haberleşme kuruluşu var, o yapıyor. Bazı ülkeler savunma ve saldırıyı ayırıyorlar. Buna örnek olarak da Fransa, Almanya, İsrail ve Çin uygulaması var. Tabii bütün bu yapılar ülkenin kendi koşullarına göre şekilleniyor. Öncelikle konuya yaklaşımdan önce, bu konuda bir doktrinin oluşması lazım. Yani öyle zannediyorum ki devlet kuruluşları başta Silahlı Kuvvetler olmak üzere diğer ilgili bakanlıklar, özel sektör, akademi dünyası bu konuda ortak bir anlayışa varmalı. Hep şu söyleniyor, tekniğe sahip olabilirsiniz ama tekniğin parçalarını bir bütün haline getirip de bir doktrin oluşturamıyorsanız o teknik işe yaramaz. Bu konuda önce karar vermek lazım. Ondan sonra bu görevi kimin yükleneceği konusundaki karar siyasi karardır.

SORU

Nükleer güce sahip bir İran, Türkiye’nin lehine midir?

Alpaslan Erdoğan

Ülkemizin yanı başında bulunan ve nükleer gücü olan bir İran, balistik füzelerin yanında başlı başına bir tehdittir. Bu bizim ülkemizin menfaatine olamaz. Ayrıca böyle bir çalışmadan dolayı, yıllardır hepimiz takip ediyoruz, İran’a uygulanan baskılar ve ambargolar ülkemizin de dolaylı sıkıntılarına sebep olmuştur. Bunun en yakın örneğini basından, ABD’de devam eden bir dava dolayısıyla anlıyoruz. Artı, böyle bir müdahaleye maruz kalan İran’la düzgün komşuluk ilişkilerimizin devam etmesi de zordur.

Nasıl? O ülkeye bir baskı uygulanıyorsa bir ambargo veya yaptırım kararları uygulanıyorsa siz de BM’nin bir üyesi olarak o karara uymak zorundasınız. Bunun geçmişte birçok örneğini yaşadık. Örneğin İran bizden silah ithali talebinde bulunmasına rağmen, sadece ve sadece BM Güvenlik Konseyinin kararlarından dolayı İran’a ihraç edemedik. İkincisi, ticaret konusunda da yine bunun yansımalarını hepimiz biliyoruz. Dolayısıyla, nükleer güce sahip bir İran’ın yanı başımızda bulunması ülkemiz için tehditir ve Türkiye’nin buna karşı tedbirler alması gerekeceği için de uygun değildir.

SORU

Norveç’te gerçekleştirilen NATO tatbikatında düşman olarak gösterilmemiz bir psikolojik harp

durumudur. Bu noktada psikolojik harekâta ilişkin teknolojinin de kullanıldığını söyleyecek olursak, bu duruma karşı neler yapılabilir?

Prof. Dr. Hüseyin Bağcı

Almanya’da bir TV programında, siyasetçiler, akademisyenler tartışıyor. Almanya Başbakanı Merkel’in dinlenmesiyle ilgili bir tartışma programıydı. Alman siyasetçilerden biri, “Hepimiz Batı ittifakı içerisinde akrabayız.” dedi. “Bütün akrabalar da birbirini dinler.” dedi. “Yani aile yakınlarımız bizim hakkımızda kötü şeyler söylemiyor mu, elbette söylüyor” dedi. Bu yüzden akrabalık ilişkilerinin de sonlandırılmadığını vurguladı.

Şimdi Norveç’te olan olay, provokasyon, terbiyesizlik. Papaza kızıp oruç bozmanın anlamı yok. Yani Türkiye’de birdenbire NATO’dan çıkalım tartışmaları da oldu. Çıkamazsınız efendim. Türkiye Cumhuriyeti’nin NATO’dan çıkabilmesi şu anda mümkün değil. Bu kararı şu an alabilecek ne bir siyasi mekanizma var ne de gelecekte böyle bir karar alınabilecek. Siz, 1952 yılından beri NATO’nun müttefikisiniz, ABD’nin nükleer şemsiyesi altındasınız. ABD küresel bir güçtür ve Türkiye ile iş birliği yapmaktadır. Türkiye’nin bütün yazılım sistemleri NATO standardındadır. Bu nedenle bu gibi şeyleri çok da abartmadan gülüp geçeceksiniz. Almanlar bunu çok iyi yapıyor, biz yapamıyoruz. Hemen sesimizi yükseltiyoruz. Holocaust üzerine hemen hemen beş yılda bir Hollywood filmi yapılır. Bu filmlerde Hitler ve uzantısında Almanya, çok kötü gösterilir. Peki, Almanlar ne yapar? O filmi çeken kişiyi Frankfurt’a çağırarak kendisine bir ödül verirler. Adamın etkisi sıfır.

Biz genetik yapımızın çok duygusal olması sebebiyle hemen bir bardak suda fırtına koparıyoruz. Bu olmaz. Norveç örneğindeki gibi olaylar olabilir, ancak NATO Genel Sekreteri özür dilediği anda iş orada biter. Bakın, bizim Rusya’yla aramızda olan gerginlikten dolayı tam olarak altı defa Nursultan Nazarbayev o mektubu götürdü getirdi. Ben geçen sene Astana’da Nazarbayev’e bizim Türkiye-Rusya ilişkilerini düzeltmesindeki şahsi çabalarından ötürü teşekkür ettim. Bu gibi konularda devlet aklının kullanılması gerekir. Biz her şeye tepki vereceksek o zaman geçmiş olsun. Yönetemeyiz. Almanya’da Angela Merkel ve Kaçinski kardeşlerle alakalı öyle bir şey yaptılar ki bu kardeşler Remus ve Romulus kardeşler gibi Merkel’in sütünü emen iki kardeş gibi tasvir edilmişler. Polonya Almanya’yı emiyor imajı verildi. Ayağa kalkanlar oldu. Merkel’in yaptığı tek şey görmezden gelmek oldu. Biz bunu yapamıyoruz. Bu iyi bir şey değil.

NATO ile ilgili politikalarda akıllı politikalar izlemek lazım. 2007’de Roma Kolejinde Orta Doğu’da 22 ülkenin olacağına dair sınırlarla ilgili senaryolar çiziliyordu. Bir albay tarafından bir makale yazıldı, bu Pentagon tarafından onaylandı. Herkes Türkiye bölünecek diye ayağa kalktı. Aradan 10 sene geçti Türkiye hâlâ bölünmedi. Bölünmeye de hiç niyetimiz yok.

Ben NATO Güvenlik Kolejinde konuşma yaptım. Yaklaşık 150-200 tane subay vardı. Önümde bir tanesi kalktı soru sordu; Türkiye’de demokrasi, insan hakları vs. diye. “Siz Danimarkalı mısınız?” dedim. “Evet” dedi, çünkü o sıralarda Türkiye’nin Danimarka ile Hz. Muhammed’in terörist olarak çizilmesi üzerinden bir sorunu vardı ve ben o haritanın gösterildiği yerde konuştum. Bizim

anlatmamız lazım. Onların dilinden, onların şekliyle anlatmamız lazım. Yine de çok şükür ki bu gibi şeyleri atlatabilmek adına hâlâ devlet akıllı var. Bizim çok iyi yetişmiş uluslararası alanlarda çalışan insanlarımız var. Biz artık eski Türkiye değiliz. Eski Türkiye derken entelektüel alanları kastediyorum. Bunu devam ettirmemiz gerekir.

Alpaslan Erdoğan

Sorunun psikolojik harekâta ilişkin kısmını cevaplayalım. Önceden Türkiye Cumhuriyeti'nin bazı kurumları, bu psikolojik harekât yönünü işliyorlardı, planlıyorlardı. MGK içerisindeki Toplumla İlişkiler Başkanlığı bu planlamayı yürütmekteydi. Şu anda o lağvedildi. Uygulamasını yapan da Genelkurmay Başkanlığı bünyesindeki "Psikolojik Harekât Dairesi" idi. Daha sonra "Bilgi Harekât Dairesi" olarak değişti, ancak Balyoz ve Ergenekon davaları sürecinde yoğun baskılar yüzünden bu daireler de lağvedilmek durumunda kaldı. Şu anda yeni bir yapılanma var mıdır bilemiyorum, ancak böylesine önemli iki kurum da lağvedilmiştir.

Sönmez Köksal

İstihbaratın bir de kontrespiyonaj boyutu vardır. Eskiden siber dünya bu kadar etkili değilkken globalizasyon, sınırları bu kadar aşmamışken fiziki olarak casus takibi, en basit örneği ile ağaç kovuğundaki mesajın yakalanması gibi bir faaliyet idi, ancak şimdi dünya tamamen değişti. Psikolojik harekât ve siber olaylar casusluğun tam ortasına oturdu. O açıdan bakınca, maalesef Türkiye üstü açık bir alan gibi. Bu tür saldırılara karşı maalesef ülkemizin elinde görebildiğim kadarıyla fazla

bir imkân yok. Burada ABD öne çıkıyor. NSA'nın "Tailored Access Operations-TAO" diye bir bölümü vardır. Her ülkeye göre operasyonlar yürütür. Son dönemlerde yaşanan olaylar da Türkiye'ye biçilmiş şekilde yapılan dinlemelerin bir sonucuymuş gibi görünüyor.

Diğeri ise komşu ülkelerimizden birinin yürüttüğü çalışmalar. Rusya Genelkurmay Başkanı Gerasimov'un bir sözü var. "Asimetrik metotlar, bir ülkenin toprağını işgal etmeden egemenliğini ele geçirmeyi sağlayabilir" diyor. Hatta bir diğer komutanın da ifadesi, "İnternet yoluyla kitlelerin bilinçaltılarını etkilemek, ileride silahların kullanımının yerine geçecektir." şeklindedir. Türkiye böyle bir oluşum karşısındadır.

www.stm.com.tr

[in](#) [t](#) [f](#) [@](#) [v](#) /STMDefence

thinktech.stm.com.tr

[in](#) [t](#) [f](#) [@](#) [v](#) /STMThinkTech